

Editorial

Un dels aspectes que més criden l'atenció de *Calaix de sastre*, l'inacable dietari del baró de Maldà (1746-1819) és el menysteniment de certs fenòmens que, posteriorment, vam saber que tenien una importància extraordinària, així com la sobrevaloració de fets que, amb el pas dels anys, vam identificar com trivials o insignificants. L'obra de Rafael d'Amat i de Cortada no és, en qualsevol, l'excepció: tot sovint confonem gegants amb molins i, alternativament, molins amb gegants. El baró de Maldà, per exemple, no es va adonar de la importància de la Revolució Francesa fins molt tard, tot i disposar d'informació de primera mà sobre els fets. Simultàniament, tant ell com els seus conciutadans barcelonins, es van preocupar per fets que ara ens semblen insubstancials, sobredimensionant-los d'una manera per a nosaltres incomprendible.

Per una inevitable qüestió d'urgència informativa, el moviment 15M va ser objecte de moltes aproximacions periodístiques però no d'estudis acadèmics rigorosos. Simplement, per una qüestió de temps, això no era possible en el moment en què es va manifestar aquest moviment. Des del Centre d'Estudis de Temes Contemporanis (CETC) vam considerar, però, que calia anar més enllà de descripcions superficials perquè, tant si quallava com si no, aquella iniciativa era prou important com per provar de reflectir-la des d'una perspectiva documentada. No oblidem que la primera funció del CETC és justament «estudiar, diagnosticar i avaluar els fets, els esdeveniments i les tendències de l'entorn contemporani que afecten la realitat catalana i universal, especialment els relacionats amb els camps tecnoeconòmic, sociopolític, ètic, ideològic, cultural, espiritual, del pensament i dels valors». El resultat d'aquesta diagnosi és el que el lector té a les mans. Està elaborat per equips de recerca especialitzats l'obra dels quals té una projecció internacional. La mirada sobre el fenomen pot semblar freda o distant, justament perquè es tracta d'una aproximació realitzada des dels paràmetres de la recerca universitària en ciències socials, no des de la divulgació periodística. Era molt important que això fos així per equilibrar una balança on les consideracions purament ideològiques pesaven més que la mirada feta des de la sociologia i la teoria de la comunicació. Sigui com sigui, l'objectiu últim d'aquesta iniciativa era provar d'escoltar unes veus que, en el seu moment, es van expressar d'una manera no sempre fàcil d'interpretar.

Tot escoltant amb atenció i sense prejudicis aquestes veus hom pot adonar-se'n amb claredat que el qüestionament de la democràcia representativa a Catalunya no és el resultat d'un moviment improvisat, generat per la conjunció casual de determinades circumstàncies, sinó que representa una vella pulsio compartida per nombrosos sectors de la societat catalana,

minoritaris però allora emergents. En aquest sentit, l'establiment d'una relació causal estricta amb els efectes de la crisi no s'ajusta a la realitat: la pràctica totalitat de les consignes esgrimides *ja* existien abans de la crisi. En segon lloc, la mateixa transversalitat que explica l'èxit rotund — però efímer— del moviment és també la que permetria entendre la seva posterior davallada, així com la impossibilitat de transformar-lo en una organització políticament operativa o funcional. La *mentalitat* —més que no pas *ideologia*— que aglutina el moviment es basa en la percepció de democràcia parlamentària com un sistema obsolescent. Aquest sistema («vell») es contraposa amb les possibilitats assembleàries que obren les noves tecnologies, que s'identifiquen amb una democràcia autèntica o «real». Aquesta pulsio és molt anterior a la crisi econòmica, tot i que evidentment ha actuat com a catalitzador del fenomen. De fet, si observem amb atenció els referents ideològics de les convocatòries constatarem que, en general, són els mateixos que els moviments alternatius de la dècades del 60 i 70, és a dir, els dels nous moviments socials alternatius.

L'interessant d'aquest número especial d'IDEES és que fa una aproximació molt fina als aspectes generals que acabem de resumir, matisant-ne algun i posant de manifest l'heterogeneïtat d'un moviment que va tenir un impacte important en l'opinió pública. Hem començat amb el *Calaix de sastre* del baró de Maldà, i acabem amb el mateix referent: només el temps, la perspectiva històrica, ens permetrà saber si vam presenciar un veritable punt d'inflexió o una anècdota.